

Bleiweisova svečanost

v Ljubljani. *)

Poročilo zastopnika hrvaškega pedagoško-književnega zbora Mijata Stojanovića.

Upravni odbor je izvolil v svoji seji dne 15. novembra t. l. izbrati mene kakor svojega člana in podpredsednika, da zastopam pedagoško-književni zbor dne 19. novembra pri svečani proslavi sedemdesetletnice velezaslužnega slovenskega rodoljuba dr. J. Bleiweisa v Ljubljani.

Hrvatski pedagoško-književni zbor, izročevaje mi to častno in patriotično misijo, se je nadejal, da ga v njega smislu in vredno zastopam pri omenjeni svečanosti.

Z veseljem sem sprejel to poslanstvo, in si kakor dolžnost smatram, zboru poročati o svojem poslanstvu.

Pred odhodom iz Zagreba v Ljubljano skrbel sem sporazumeti se z gg. poslanci drugih Zagrebških društev, katera so za isti namen poslala svojih zastopnikov v Ljubljano, in dne 18. novembra sešli smo se malo ne vsi zastopniki Zagrebških društev, kakor: Jugoslovanske akademije znanosti in umetelnosti, vseučilišča, Matice hrvatske, zdravniške družbe, hrvatskega Doma itd. itd. na Zagrebškem kolodvoru, ter krenemo v Ljubljano. Pripeljali smo se do Zidanega mostu okolo poludne, a v Ljubljano okolo 3. ure popoldne.

Nekateri Hrvatje smo še isti večer obiskali velezaslužnega jubilanta, pri katerem smo našli našega Hrvatskega odličnika g. prvosednika akademije znanosti in umetelnosti, kanonika dr. Račkega. Predstavimo se jublantu, kateri nas pristrčno sprejme in ljubeznjivo pri sebi pridrží, da z okna njegovega stanovanja vidimo bakljado, katera je bila jako sijajna in velikanska. Iz tisoč grl je odmeval gromoviti „živio!“

Jubilant stanuje v svoji hiši, nasproti škofijskemu poslopju, v vrlo lepih ulicah. Neizrečeno mi je dvignilo srce, videvši, kako je jako zaslužni jublanti in oča naših bratov Slovencev v dan svoje prerredke in presijajne svečanosti zbral okolo sebe skoraj same Hrvate. On Hrvate zelo čísla in se jako rad zabava z njimi. Med nami Hrvati je bil pri tej priliki tudi jeden brat Dalmatin, duhovnik, vnet rodoljub in pisatelj. Dolge in primerno prostorne ulice, kjer je hiša dr. Bleiweisova, so bile tako nagnjetene z ljudmi, da, ako bi kdo bil z okna doli vrgel jabelko, ne bilo bi moglo pasti na tla.

*) Da čitatelji „Novic“ iz kratkega a jako lepega popisa zvedó vršitev cele svečanosti na spomin 70letnice gospoda dr. Jan. Bleiweisa, podamo jim po „Napredaku“ poslovenjeno poročilo, ki je ob enem ponovljeni dokaz, kako srčno zauzeti bili so tudi naši bratje iz Hrvatske za narodno to svečanost, o kateri je jubilar v svoji javni „zahvali“ rekel, da je ne jemlje „za odlikovanje sebi, marveč vzvišeni stvari, koji služi 36 let.“

Založniki „Novic“.

Baklje in lampijoni razširjajo čarobno svetlôbo; godba svira; pevci mojstersko pojó pesmi na slavo jublantu in na slavo slovenske domovine in slovenskega národa; jedna pesem bila je lepša od druge.

Pozno je uže bilo, ko se poslovimo pri jublantu, a bakljada odide dalje po mestnih ulicah. Množina národa kliče zopet in zopet: „živio dr. Bleiweis, oča slovenskega národa!“

Dne 19. novembra so se v čitalnični dvorani sprejemala poslanstva iz raznih krajev Slovenije in drugih slovanskih pokrajin.

Naša Hrvatska domovina se je lepó zastopala pri tej svečanosti. Dr. Franjo Rački je zastopal našo akademijo znanosti in umetelnosti; vseučilišče dr. Suk; národni klub našega zbora profesor dr. Spevec in župnik in zastopnik našega národa v zboru Stražimir; Dalmatinsko Matico zastopnik Dalmatinskega narodnega kluba in urednik „Nar. Lista“ Biankini; vseučiliščno akad. društvo v Zagrebu „Hrvatski dom“ vseučiliščni mestjani: Dane Gruber, Ivan Matešan (Dalmatin), Ivan Musić (Sloven), Igor Vežić, Spas Vaco (Bolgar), in prvosednik J. Milčetić; pevsko društvo „Kolo“ je zastopal Gj. Eisenhut in Strozzi; pevsko društvo „Danico“ iz Siska mestni učitelj Švacov; Hrvatsko zdravniško društvo dr. Fon; Hrvatski „Sokol“ dr. Fon, Malin in učitelj Hochmann; „Matico Hrvatsko“ A. Šenoa, a jaz naš Hrv. pedagoško-književni zbor.

Ko je prišla vrsta na-me, pozdravil sem jublanta tako le: „Velezaslužni, velecenjeni gospod doktor, premili naš jublanti! Čast mi je, pozdravljati Vas v imenu Hrv. pedagoško-književnega zbora in častitati Vam na srečno doživljeno Vašo sedemdesetletnico. Previdnost božja je bila tako milostiva, da se je nad Vami izpolnilo ono v četrti božji zapovedi — „spoštuj očeta in mater, da dolgo živiš in se ti dobro godí na zemlji“ — izrekano obetanje, kajti Vi ste vse svoje dolgo življenje spoštovali in ljubili domovino, svojo milo mater, in za nje napredek ste neumorno in vspešno delovali. Vsi Vaši spoštovatelji hočemo imeti pred očmi Vaš lepi vzor in bodemo Vas nasledovali, kolikor dovoljujejo naše moči, ako tudi znamo, da so redki, kateri bodo Vas dosegli. Storití hočemo za rod in dom po Vašem vzoru, kolikor je moči komu v svojem pozivu; a Vam, dični in mili naš jublanti! želimo od Boga zdravja, ter, da še mnogo let vspešno kakor do zdaj delate na polju národne prosvete. Živio!“

Opomniti mi je tudi tega, da so prvi pred jublanta stopili državni in deželni zastopniki slovenski, zastopniki mesta Ljubljane s svojo čestitko, katero je čital

Grasselli in se med drugim slôve: „Vsa rodoljubna srca, kar jih je na slovenski zemlji, od sinje Adrije do preko Drave, od Soče do Mure, od Zilje do Kupe, radostna z Vami praznujejo današnji dan.“

Za tem so se sprejemale velike deputacije Slovencev Kranjskih, Štajarskih, Goriških, Primorskih itd. Poslanstva so se sprejemala do polu ene čez poludné.

Potlej je bil sijajni banket v hotelu „Evropa“, pri katerem smo tudi mi Hrvatje kakor mili gostje Slovenom imeli častno mesto ter smo se lepo zabavali do 6. ure. Pri banketu je vladal najlepši red; vse je bilo, kakor si je kdo želel. Velezaslužni jubilantr utrujen od sprejemanja častilcev, odpočil si je do 3. ure, potlej je došel v banketno krasno z zelenjem in cvetjem oplešano dvorano, kjer smo ga vsi navzočni vstanši pozdravili z gromovitim mnogokratnim „živio!“ Zdaj so se napijale zdravice. Prva Nj. c. kr. apostol. Veličanstvu Franji Josipu I., Nj. Veličanstvu cesarici in kraljici Elizabeti in vsej slavni hiši Habsburgski. Druga jubilantru itd. itd. Pri tej priliki je mnoga krasna krlata beseda izletela iz navdušenih prs bratov Slovanov in Hrvatov: beseda o bratinstvu, o slogi in zajedinstvu, o slovanski vzajemnosti, o boljši bodočnosti Slovanov na Balkanskem poluotoku itd. Vse je bilo radostno od miline bratovske ljubezni, vsakdo navdušen in zadovoljen ter poln sladke nadeje, da bode ta bratski shod rodil najboljši sad obema bratovskima sosednima narodoma, Slovincem in Hrvatom, katere deli samo mali potok Sotla, a ni kri ni beseda, ni želje ni težnje, niti pismo niti cerkev.

Po okončanem banketu okolo 7. ure popoldne smo odšli h koncertu z gledališko predstavo. Pevci so s svojim krasnim, more se reči, izvrstnim petjem popolnem zadovoljili poslušalce, a vesela je bila tudi kratka predstava iz življenja nemškega uradnika na Slovenskem v jednom dejanji pod naslovom: „Berite Novice“.

Istega dné je došlo nebrojno brzojavnih čestitek, izmed katerih so se pri koncertu razglasile samo najvažnejše, ki so se pozdravljale z: živeli! ali: živio!

Ob tej priliki izroči jubilantru gospá Albina Valentova dragocen lavorjev venec iz srebra položen na blazino iz črnega baržuna. Na vsakem listu venca je vrezano imé jedne onih rodoljubivih gospij in gospic, katere so dale venec napraviti, a na pozlačenem traku se nahaja imé dr. Janeza Bleiweisa. Izročevaje venec jubilantru je omenjena gospá govorila kitice, katere je zložila gospá Lujiza Pesjakova. („Novice“ so to primerno in krasno pesem uže objavile častitim bralcem svojim; vrli „Napredak“ je natisnil celo).

Na to nastopi neka mlada kmetica slovenska iz okolice Tržaške, národno oblečena, držeča v roci velik šopek prekrasnih cvetíc, katerega podá jubilantru

z naslednjimi besedami: „Oča naroda slovenskega! Ne samo sinovi, nego tudi mé hčere naroda slovenskega, smo prišle sém k tebi, da ti izrečemo najgorkejše želje svoje. Pogledi tega cvetja, katero smo ti nabrale na obalih jadranskega morja. Podajemo ti ga v znamenje ljubezni, v znamenje hvaležnosti svoje. Kajti tudi do naših kolib je prikrilil tvoj glas ter v naših srcih probudil ljubezen za prekrasno domovino našo. Zato se zahvaljujemo Vsemogočnemu, ter ga prosimo iz vsega srca, da te ohrani še mnogo let mili nam domovini!“ — Ginjen do solz odgovori jim jubilantr med drugim: „Drago mi je, da se tudi nežni spol udeležuje te národne svečanosti; to me veseli tem bolj, ker tu vidim zbranih gostov iz raznih strani, kateri, vrnivši se v svojo domovino, bodo pripovedovali, da tudi srca slovenskih hčerk toplo bijejo za domovino. Nimam besed, da bi se Vam tako zahvalil, kakor čuti srce moje. Da, naša prislovica veli: „Hiša ne stoji na zemlji, hiša stoji na ženi“. A tudi domovina ne stoji na zemlji, ona stoji na ženi“ — nadaljuje jubilantr — „kajti kedar bodo matere bodočemu naraščaju z dušo in telesom zavzete za národno stvar, takrat ne bode izroda, takrat...“ In tu prejenja, solzé mu zapró besedo. — Globoko ginjeni smo stali in gledali starčeka — dà! kar smo čutili v tem hipu, ni moči mi popisati.

In tako je jubilantr na vsak pozdrav, na vsako čestitko odgovoril več ali menj, vedno primerno in jedrnato, da se je vsak čuditi moral velikemu duhu njegovega v navidezno slabem telesu.

Ko človek vidi dr. Bleiweisa in ga čuje govoriti, ter mu pogleda v modre jasne oči, iz katerih odseva čarobna iskra rodoljubja in blage, poštene duše slovenske, mora simpatizovati za-nj. Meni se je zdel njegov pogled mil in nedolžen, iskren in odkrit, kakor pri nedolžnem detetu.

Pri tej svečanostni priliki je pokazalo vse Slovanstvo, da dostojno spoštuje „očeta“ slovenskih bratov svojih.

Bog daj vsakemu slovenskemu rodu takošnih mož in rodoljubov, kakor je dr. Jan. Bleiweis svojemu slovenskemu narodu!

Po koncertu in predstavi so bile posebne zabave v čitalnični gostilni. Tu se je čulo mnogo lepih zdravic in mnoga važna, resna in mila beseda. Bratovska srca so si bila odprta; Slovenci in Hrvatje so sklenili in še bolj utrdili bratovsko zvezo, katera združuje jedne z drugim. Ideja slovenske in hrvatske duševne združitve ni sama želja, ampak se bode promenila ob srečnejši bodočnosti v živo istino, a tako se bode oživila tudi slovanska vzajemnost, in mi, postavši složni, postanemo jaki, zavedni, napredni, srečni in slavni. V ta namen pomozí Bog!

Po Zagrebškem „Napredaku“ J. Charpentier.